

*А.А. Бова,
канд. соціол. наук*

*Andriy A. Bova,
Ph. D. in Sociology*

КРИМІНАЛЬНА ВІКТИМІЗАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ В КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Abstract. A methodology of carrying out the cross-national victimological researches is considered. The opinion poll data on the victims of crimes in the countries with transient economy which were held in the framework of the International Crime Victim Surveys are analyzed. On the basis of data of the European Social Survey, a model which reveals the rules among the socio-demographic groups of persons which suffer, less or more, from crimes is constructed.

У силу різних причин статистична інформація правоохоронних органів про кількість злочинів та потерпілих¹ не повністю відбиває реальний стан криміногенної ситуації, що зумовлює звернення науковців до соціологічних опитувань населення. Метою публікації є аналіз останніх даних “Міжнародного дослідження жертв злочинів” та “Європейського соціального дослідження”, які характеризують кримінальну віктимізацію в країнах з перехідною економікою (держави Східної та Центральної Європи, Балтії, нові незалежні держави – республіки колишнього СРСР), ознайомлення широкого загалу з практикою проведення крос-національних опитувань громадськості. Особливої ваги такий підхід набуває при порівнянні країн за рівнем кримінальної віктимізації. Варто зазначити, що Міжнародна організація кримінальної поліції, Інтерпол (International Criminal Police Organization) збирає статистику по країнах щодо кількості таких злочинів, як умисні вбивства, статеві злочини, зґвалтування, тяжкі напади, крадіжки, шахрайства, підробка грошей, злочини, пов’язані з наркотиками. Результати опитувань громадської думки надають важливу інформацію для кримінологічної науки про стан і закономірності кримінальної віктимізації населення та окремих соціальних груп.

Перше опитування жертв злочинів з метою визначення рівня кримінальної віктимізації відбулося на Сицилії вже в 1943 р. Нині під егідою державних органів (міністерства юстиції, міністерства внутрішніх справ, науково-дослідні інститути кримінології) здійснюються на доволі великих вибірках національні віктимологічні опитування у Великій Британії, США, Австралії, Німеччині, Канаді, Нідерландах,

¹Терміни “потерпілі”, “постраждалі” та “жертви злочину” вживаються як синоніми.

Шведії, Швейцарії, Аргентині [1; 2]. Наприклад, в Австралії у 2000 р. опитуванням було охоплено 42 200 респондентів з 20 900 домогосподарств країни, в Англії у 2004–2005 рр. – 45 120 респондентів [3], у Шотландії у 2000 р. – 4271 респондент [4].

Порівняльні дослідження були проведені Міжрегіональним інститутом ООН з вивчення злочинності і правосуддя (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute – UNICRI) у 1989 р., 1992–1994 рр., 1996–1997 рр. та 2000 р. Загалом уже здійснено понад 140 національних опитувань у більш як 70 країнах. Зазвичай вибіркова сукупність “Міжнародного дослідження жертв злочинів” (The International Crime Victim Surveys – ICVS) становить 1000–2000 осіб. Зокрема, у 2000 р. в кожному з міст Центральної та Східної Європи опитувалося приблизно від 900 до 1500 осіб, однак для деяких країн вибірки були більші, наприклад, в Аргентині опитано 8931 особа, Словенії – 3886 осіб.

П'ятий раунд опитування населення (15 старих членів Європейського Союзу та інші країни світу – Аргентина, Мексика, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Японія, Швейцарія, Норвегія, Словенія, Південна Африка, Туреччина та Польща) у межах ICVS проведено у 2004–2005 рр. Перші результати заплановано оприлюднити в 2006 р. Збір даних покладається на європейський філіал компанії “Геллап” (Gallup). Інститут має власний сайт (www.unicri.it), де подані дані опитування за всі роки, доступні для самостійної обробки, та відповідні публікації. За результатами проекту видані книжки, у яких докладно проаналізовано зібрані дані в певні роки за регіонами. Зокрема, протягом 1990-х рр. проаналізовано стан віктимізації в країнах світу загалом [5–7], країнах, що розвиваються [8] та індустріально розвинених країнах [9–12], країнах з перехідною економікою [13]. Крім того, вийшли роботи, що поглиблюють аналіз – торкаються того чи іншого злочину, групи країн, статистичного моделювання злочинності та ін.

Варто зазначити, що віктимологічне опитування Міжрегіонального інституту ООН з питань злочинності та правосуддя є чи не єдиним порівняльним за країнами джерелом інформації щодо потерпілих, оскільки зіставні статистичні дані щодо зареєстрованої злочинності стосуються, скоріше, злочинів (окремих їх видів), а не потерпілих. У дослідженні UNICRI респонденти мали відповісти, чи постраждали вони від таких злочинів:

- викрадення автомобіля;
- крадіжки з автомобіля;
- пошкодження автомобіля;
- крадіжки мотоцикла чи мопеда;
- крадіжки велосипеда;
- квартирної крадіжки зі зломом;
- спроби квартирної крадіжки зі зломом;
- пограбування;
- крадіжки особистого майна (включно із кишеньковою крадіжкою);
- сексуальних зазіхань щодо жінок (включно із нападами на сексуальному ґрунті із застосуванням насильства);
- нападів із застосуванням сили та погроз.

Додатково для деяких країн визначалася кількість постраждалих від вимагання хабара, обману покупців товару та послуг.

Запитальник включає більше 200 запитань. По кожному виду злочину з'ясовуються їх кількість, місце вчинення останнього злочину, факт повідомлення поліції про нього або причини неповідомлення, задоволеність роботою правоохоронців тощо.

При аналізі вибірових даних UNICRI використовує такі відносні величини.

Частка жертв злочину (prevalence rates) – являє собою відношення числа осіб, що постраждали від певного виду злочину (зазвичай за рік) хоча б раз, до загальної чисельності населення (респондентів у вибірці). Має вираз у відсотках:

$$\Delta v_{(вибірк.)} = \frac{\text{Чисельність постраждалих від злочину}}{\text{Чисельність населення}} 100\%.$$

Коефіцієнт кримінальної віктимізації (incidence rates) – являє собою відношення сумарної кількості злочинів певного виду, від яких постраждали особи стільки-то раз, до чисельності населення (респондентів у вибірці). Розраховується для зручності на 100 осіб:

$$Kv_{(вибірк.)} = \frac{\text{Сумарна кількість злочинів певного виду}}{\text{Чисельність населення}} 100.$$

Величина коефіцієнта кримінальної віктимізації завжди вища за частку жертв злочину, оскільки враховує повторюваність злочинів, неодноразове їх вчинення проти особи. Зазначений коефіцієнт має подібність до традиційного коефіцієнта злочинності (співвідношення кількості злочинів до кількості населення в певному віці, розрахований на 10 тис. або 100 тис. осіб). Однак кількість злочинів визначається не за зареєстрованим фактом, а зі слів потерпілого.

Груповий коефіцієнт кримінальної віктимізації – являє собою кількість потерпілих певної групової належності (автовласники, власники велосипедів) до чисельності цієї групи. Розраховується для зручності на 100 осіб.

Проаналізуємо докладніше стан віктимізації населення у містах країн з перехідною економікою (Центральна і Східна Європа та Азія). У таблиці 1 представлено останні, з урахуванням переваження вибірки, дані UNICRI. Найбільша частка постраждалих від 11 видів злочинів фіксувалася в Естонії, Словаччині, Чехії, Югославії, Угорщині, найменша – в Азербайджані, Хорватії, Македонії. В Україні частка постраждалих (29,1%) виявилася лише на 2% більшою за середню за вибіркою з 20 країн рівень віктимізації (27,3%) [14]. До відома, у 1999 р. загальна частка постраждалих від 11 видів злочинів у Данії становила 31,1%, Швеції – 30,4%, Фінляндії – 26,6%, Нідерландах – 30,3%, Англії та Уельсі – 34,4%, Шотландії – 30,7% [15].

У нашій країні частка постраждалих перевищує загальний рівень віктимізації лише за чотирма видами злочинів: *пограбування* (2,5% проти 2%), *крадіжки особис-*

того майна (17,3% проти 8,4%), *сексуальні інциденти* щодо жінок (2,2% проти 2,0%), *напади і погрози* (3,3% в Україні проти 3,2% у загальній вибірці з 20 країн).

Найбільша частка постраждалих від *квартирної крадіжки* виявилася в Чехії (6,7%), Словаччині (6,4%), Литві (5,7%), найменша – в Азербайджані (0,6%), Польщі, Хорватії, Румунії (по 1,5%); найбільша частка постраждалих від *спроб проникнення до квартири* з метою крадіжки в Естонії (5,7%), Литві (4,3%), Чехії та Киргизстані (по 3,8%), найменша – в Азербайджані (0,7%) та Хорватії (0,9%); найбільша частка постраждалих від *пограбувань* – в Естонії (6,3%), найменша – у Хорватії та Чехії (по 0,5%) й Румунії (0,8%); найбільша частка постраждалих від *крадіжки особистого майна* – в Україні (17,3%), Албанії (11,2%), Киргизстані (10,7%), Румунії та Грузії (по 10,6%), Словаччині (10,5%), найменша – у Хорватії (2,5%), Азербайджані (3,2%) та Словенії (4%); найбільша частка постраждалих від *сексуальних інцидентів* жінок – в Албанії (6,7%), Естонії (5,7%), Югославії (4,6%), найменша – Азербайджані (0,2%), Латвії і Македонії (по 0,5%), Болгарії та Румунії (по 0,6%), Словаччині (0,7%), Грузії (0,9%); найбільша частка постраждалих від *нападів і погроз* – в Естонії (8,9%), Югославії (5,5%), Киргизстані (4,9%), найменша – в Азербайджані (1%), Хорватії (1,5%), Грузії та Болгарії (по 1,7%) (див. табл. 1).

У запитальнику передбачалася деталізація щодо визначення відсотка постраждалих від кишенькової крадіжки і крадіжки іншої особистої власності. Від *кишенькових крадіжок* найбільшою мірою потерпало населення України (15%), Албанії та Грузії (по 7,7%). Із загальної частки сексуальних інцидентів щодо жінок виокремлювалася частка жінок, які постраждали від *нападів на сексуальному ґрунті*. Найбільше таких потерпілих виявилось в Естонії (3,3%), Литві (2,0%), Киргизстані (1,8%). Із загальної частки постраждалих від нападів і погроз виокремлювалася частка осіб, які постраждали лише від нападів із застосуванням сили. Відсоток постраждалих від *нападів із застосуванням сили* був більшим, ніж за загальною вибіркою, у таких країнах: Естонія (3,7%), Киргизстан (2,5%), Югославія (2,3%).

Крім частки постраждалих від якого-небудь злочину, обчислювалася сумарна кількість фактів вчинення певного злочину проти особи протягом року. Обчислення коефіцієнта віктимізації, що відбиває сумарну кількість деліктів, як уже відзначалося вище, точніше характеризує криміногенну ситуацію, оскільки один опитуваний міг набувати статусу постраждалого кілька разів протягом року. У цілому обчислені коефіцієнти віктимізації збігаються з тенденціями, котрі були виявлені на підставі аналізу частки постраждалих. Так, в Україні на 100 осіб протягом року припадало майже 3 квартирні крадіжки, 3 спроби квартирних крадіжок, 3 пограбування, 25 крадіжок особистого майна, 4 сексуальних зазіхання, майже 6 нападів і погроз.

Серед власників автотранспорту найбільша частка осіб, які постраждали від *викрадення автомобіля*, спостерігалася в Угорщині (3,8%), Чехії та Албанії (по 3,5%), Болгарії (3%), найменша – в Румунії (0,2%), Естонії (0,8%), Словенії (1,1%). Найбільше постраждалих від *крадіжок з автомобіля* серед їх власників було в Естонії (24,8%), найменше – Хорватії (2,5%). Найбільша частка постраждалих від *автовандалізму* спостерігалася в Естонії (14,9%), Росії (11,9%), Польщі (11,6%), найменша – Албанії (3,7%) та Грузії (5,3%). Серед власників *мотоциклів та мопедів* найбільша

Таблиця 1

Поширеність віктимізації населення
(відсоток жертв, які постраждали від злочину хоча б один раз), за даними UNICRI
(розраховано для року, що передував дослідженню)

Місто та країна Центральної або Східної Європи та Азії	Рік	Підприємств	Викрадення автомобіля	Крадіжка з автомобіля	Пошкодження автомобіля	Крадіжка чи мотоцикла	Крадіжка внесища	Квартирна крадіжка	Спроба квартирної крадіжки	Потрапляння особистого майна	Крадіжка особистого майна	Сексуальні інциденти	Напад та погрози
Баку (Азербайджан)	2000	8,3	0,4	1,1	1,1	0,1	0,2	0,6	0,7	1,6	3,2	0,2	1,0
Бєлград (Югославія)	1996	32,3	1,4	9,3	6,7	0,0	0,9	2,9	2,7	1,1	8,3	4,6	5,5
Бішкек та Ош (Киргизстан)	1996	27,4	0,7	3,7	2,4	0,2	1,9	4,0	3,8	1,6	10,7	2,8	4,9
Братислава (Словаччина)	1997	35,9	1,8	15,2	12,2	0,0	5,5	6,4	2,3	1,2	10,5	0,7	2,9
Бухарест (Румунія)	2000	24,5	0,1	7,6	3,1	0,0	1,2	1,5	1,9	0,8	10,6	0,6	2,2
Будапешт (Угорщина)	2000	32,1	2,6	8,5	7,5	0,2	3,6	3,3	3,0	1,8	8,1	2,5	3,1
Київ (Україна)	2000	29,1	0,7	5,0	2,6	0,0	1,0	2,0	2,6	2,5	17,3	2,2	3,3
Любляна (Словенія)	2001	29,8	0,9	7,5	9,4	0,4	6,3	3,6	1,9	1,4	4,0	1,5	4,0
Мінськ (Білорусь)	2000	23,6	1,0	7,7	5,3	0,1	0,4	2,6	2,1	1,4	8,3	1,8	2,6
Москва (Росія)	2000	26,3	0,7	6,8	5,7	0,0	1,5	1,8	2,5	2,4	8,2	1,3	3,4
Прага (Чехія)	2000	34,1	2,6	11,8	7,1	0,1	4,0	6,7	3,8	0,5	7,7	1,2	2,5
Рига (Латвія)	2000	26,5	0,7	5,5	2,7	0,1	2,2	1,9	2,6	2,8	9,9	0,5	4,0
Скоп'є (Македонія)	1996	21,6	0,4	7,3	5,3	0,1	1,4	2,3	1,3	1,1	6,8	0,5	2,4
Софія (Болгарія)	2000	27,2	1,6	9,5	3,5	0	1,0	4,3	2,9	1,5	8,2	0,6	1,7
Таллінн (Естонія)	2000	41,2	0,5	14,7	8,8	.	5,1	4,8	5,7	6,3	8,6	5,7	8,9
Тбілісі (Грузія)	2000	23,6	0,6	7,1	2,4	0	0,6	2,4	2,7	1,8	10,6	0,9	1,7
Тирана (Албанія)	2000	31,7	1,5	5,1	1,5	1,1	4,6	3,1	3,3	2,9	11,2	6,7	3,1
Вільнюс (Литва)	2000	31,0	1,4	8,9	4,6	0,1	1,2	5,7	4,3	3,2	7,4	3,2	2,8
Варшава (Польща)	2000	26,4	0,7	8,4	7,2	0,1	2,4	1,5	2,0	3,1	5,9	1,8	2,9
Загреб (Хорватія)	2000	14,3	0,9	2,0	4,4	0	1,4	1,5	0,9	0,5	2,5	1,6	1,5
<i>Середнє</i>		<i>27,3</i>	<i>1,1</i>	<i>7,6</i>	<i>5,2</i>	<i>0,1</i>	<i>2,3</i>	<i>3,1</i>	<i>2,7</i>	<i>2,0</i>	<i>8,4</i>	<i>2,0</i>	<i>3,2</i>

частка постраждалих від їх *викрадення* фіксувалася в Азербайджані (10,7%), Албанії (6,1%), *велосипедів* – в Естонії (8,9%), Албанії (8,5%), Угорщині (6,2%).

Згідно з даними опитування UNICRI, в Україні серед власників транспортних засобів у 1999 р. постраждало 2,2% осіб від *викрадення автомобіля* (коефіцієнт віктимізації – 3,1), *крадіжки з автомобіля* – 15,7% (коефіцієнт віктимізації 31,7), *автовандалізму* – 8,1% (коефіцієнт віктимізації 14,8), *крадіжки велосипеда* – 4,1% (коефіцієнт віктимізації – 4,1).

Про вчинені злочини поліцію було повідомлено лише в кожному третьому випадку, найбільшою мірою населенням Словаччини (59%), Чехії (52%), Словенії (50%), найменшою – Грузії (15%), Албанії та Киргизстану (по 19%), Азербайджану та України (по 22%). Найкращою мірою поліція поінформована про факти викрадення автомобіля (в середньому в 86,2% випадків) та квартирних крадіжок (64,5%), найменшою мірою – про факти сексуальних інцидентів (10,7%), пошкодження автомобіля (22%), крадіжок особистого майна (24,4%), нападів і погроз (24,8%).

У 2002–2005 рр. у 24 країнах було здійснене “Європейське соціальне дослідження” (European Social Survey – ESS), у якому фігурувало, зокрема, запитання: “Чи ставали Ви або члени Вашої родини за останні 5 років жертвами пограбування або фізичного насильства”. Серед країн з перехідною економікою Центральної та Східної Європи негативним чином ситуація характеризується в Естонії (26,2% потерпілих), Польщі (21,3%), Угорщині (20,2%), Чехії (19,2%), а позитивним – у Словенії (11,8% потерпілих), Словаччині (15,1%)². Результати “Європейського соціального дослідження” (2005 р.) свідчать, що 17,7% громадян України або членів їхніх сімей потерпіли від *пограбування* (в середньому по 24 країнах – 20,9 %).

Важливе значення має характеристика потерпілих осіб (класифікація респондентів за ступенем кримінальної віктимізації). На нашу думку, певним недоліком відомчої статистики органів внутрішніх справ є відсутність бази даних із занесенням інформації на кожного потерпілого від певного злочину. На підставі такої бази даних можливо було б аналізувати характерні риси потерпілих від злочинів, здійснювати багатовимірну статистичну обробку. Приклад такого роду аналізу (на соціологічних даних) представлено нижче. Як залежна ознака буде виступати частка постраждалих від злочину, як незалежні ознаки – різноманітні соціально-демографічні характеристики респондентів.

З’ясуємо фактори, які впливають на стан кримінальної віктимізації населення України на підставі аналізу двовимірних таблиць. За типом населеного пункту найбільша кількість потерпілих від пограбування фіксується у передмісті (25%), великому (23%) та малому місті (20%). За освітнім рівнем найбільше потерпілих виявилось серед осіб з повною вищою освітою (25%) та неповною середньою освітою (8–9 класів) середньої школи. Серед кваліфікованих працівників найбільше потерпають від злочину спеціалісти у галузі математики та комп’ютерних наук (25%), соціальних наук (22%), технічної та інженерної кваліфікації (по 21%). Серед працюючих у сімейному бізнесі 50% потерпіли від злочину впродовж останніх п’яти

² Розраховано самостійно з урахуванням дизайн-ефекту вибірок. Масиви даних знаходяться за адресою <http://ess.nsd.uib.no/>.

років. Ймовірно, що ці особи є найменш захищеними з боку держави при веденні свого бізнесу. За рівнем управління в цілому керівники опиняються частіше у ролі потерпілого (25%), а серед професій – менеджери сфери виробництва (28%). Якщо брати до уваги різні аспекти матеріального забезпечення особи, то найбільша кількість потерпілих виявляється серед осіб, які отримують ресурси з інших джерел (42%), що може бути пов'язано з тіньовими каналами надходження таких коштів. За самооцінкою сімейного доходу особи, яким дуже важко на нього прожити, частіше потерпають від злочинів (21%). Одинаки в цілому більше потерпають від злочинів, зокрема ті особи, які офіційно не розлучені, однак живуть окремо (31%), розлучені (23%), вдівці (20%).

З метою виявлення комбінацій ознак, на підставі яких виокремлюються соціально-демографічні групи, що найбільше та найменше потерпають від насильницьких злочинів, було використано техніку багатовимірного статистичного аналізу – “дерев рішень”. В основі технології знаходиться процедура послідовних розподілень об'єктів на однорідні класи. Ці класи не перетинаються й утворюються окремими поєднаннями ознак, на базі яких формується передбачення. На кожному кроці виокремлюються класи, тісно пов'язані із залежною змінною. Таким чином, множина об'єктів розподіляється на кілька класів, що не перетинаються, за принципом “схожості” властивостей. Результатом обробки є стислий опис великих масивів інформації у вигляді ієрархічних послідовних структур з правилами утворення груп (див. рис.1).

Результати “Міжнародного дослідження жертв злочинів” засвідчили значну кількість постраждалих у країнах з перехідною економікою: у середньому майже третина опитаних постраждала від якого-небудь з 11 злочинів, а щороку половина опитаних постраждала від злочинів кілька разів. При цьому характерною є доволі висока латентність злочинів, про які не дізнаються органи правопорядку внаслідок неповідомлення про інцидент. Аналіз даних вибіркового опитування щодо кримінальної віктимізації населення за окремими видами злочинів засвідчив, що за загальною часткою жертв злочинів Україна суттєво не вирізняється від інших країн з перехідною економікою. Найбільший внесок у загальнокримінальну злочинність вносять крадіжки особистого майна та крадіжки з автомобілів, напади й погрози. Як виявилось в результаті аналізу даних “Європейського соціального дослідження”, рівень кримінального насильства в українському суспільстві (17,7% потерпілих) нижчий за європейський (20,9%). Підвищеним віктимізаційним ризиком пограбування характеризуються особи: (1) які займають керівні посади й одночасно отримують хороший дохід, (2) які не є керівниками й одночасно отримують дохід з неназваних джерел, (3) віком від 15 до 18 років.

У практичному плані важливе значення має запровадження всеукраїнського опитування населення стосовно стану злочинності, оцінки діяльності правоохоронних органів боротьби з нею, визначення рівня кримінальної віктимізації населення. Таке опитування мало б носити моніторинговий характер (раз на рік) і здійснюватися на достатньо великій вибірці незалежною соціологічною службою. В результаті такого дослідження з'явилася б можливість виявити тенденції в латентній злочинності, доповнити офіційну статистичну звітність.

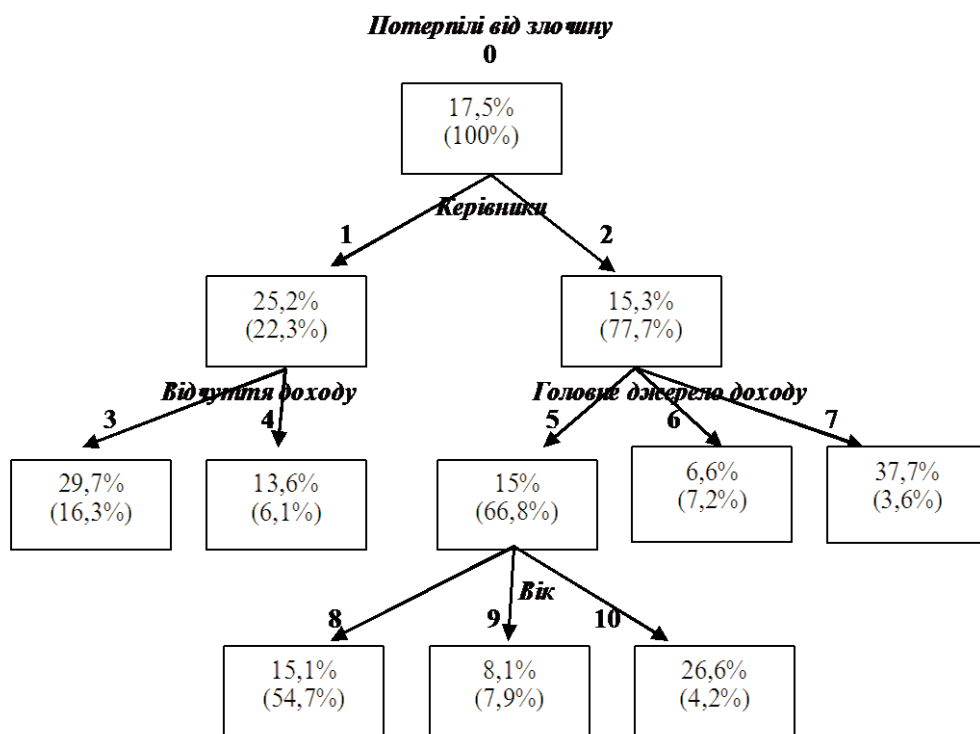

Рис.1. Розподіл осіб за ступенем кримінальної віктимізації в соціально-демографічних групах

0 – Відсоток осіб (за вибіркою в цілому), що потерпілі від злочину.

1 – Особи, яким доводилося керувати співробітниками та відповідати за їх роботу.

2 – Особи, яким не доводилось керувати співробітникам та відповідати за їх роботу, ті, котрі не відповіли на запитання.

3 – Особи, які живуть комфортно на цей дохід або можуть жити на цей дохід.

4 – Особи, які відчувають при своєму доході певні складнощі або серйозні матеріальні труднощі, ті, котрі не відповіли на запитання.

5 – Особи, для яких головним джерелом доходів є заробітна плата або пенсія.

6 – Особи, для яких головним джерелом доходів є дохід від самозайнятості (робота на себе), дохід від сільського/присадибного господарства, допомога по безробіттю/вихідна допомога (внаслідок скорочення персоналу), будь-які інші види соціальної допомоги чи дотації (субсидії), стипендії, дохід від інвестицій, заощаджень, страхування або власності.

7 – Особи, які отримують дохід з інших джерел, ті, котрі не відповіли на запитання.

8 – Особи віком від 26 років.

9 – Особи віком від 19 до 25 років.

10 – Особи віком від 15 до 18 років.

У дужках наведено загальну чисельність соціально-демографічної групи (з урахуванням тих, хто не постраждав від злочину). Дані заокруглено.

1. Cross-National Studies in Crime and Justice / Edited by David P. Farrington, Patrick A. Langan, and Michael Tonry. – Washington, D.C.: NCJ, 2004. – September;
2. *Ройбанд К.-Х.* От истерии вокруг преступности к нормальному состоянию? // Социологические исследования. – 2001. – №1.
3. *Nicholas S., Povey D., Walker A., Kershaw C.* Crime in England and Wales 2004/2005 // Home Office Statistical Bulletin. – 2005. – July.
4. The 2000 Scottish Crime Survey: Overview Report / Scottish Executive Central Research Unit. – Edinburgh: Crown, 2002.
5. *Dijk J.J.M. Van., Mayhew P., Killias M.* Experiences of crime across the world: Key findings from the 1989 International Crime Survey. – Deventer: Kluwer Law and Taxation, 1990.
6. *Alvazzi del Frate A., Zvekic U., Dijk J.J.M. Van* (editors) Understanding Crime, Experiences of Crime and Crime Control Acts of the International Conference. Rome, 18–20 November 1992 / UN publication No.49, 1993.
7. *Alvazzi del Frate A., Hatalak O., Zvekic U.* (editors) Surveying Crime: A Global Perspective. Proceedings of the international conference. Rome, 19–21 November 1998. – Rome: National Institute of Statistics, 2000.
8. *Zvekic U., Alvazzi del Frate, A.* Criminal victimisation in the Developing World. United Nations Publication No. 55, Rome: UNICRI, 1995.
9. *Alvazzi del Frate, Anna* Victims of Crime in the Developing countries // UNICRI Publication No 57, Rome, 1998.
10. *Dijk Van, J.J.M., Mayhew P.* Criminal victimization in the Industrialized World: Key findings of the 1989 and 1992 International Crime Surveys. – The Hague: Ministry of Justice, Department of Crime Prevention, 1992.
11. *Mayhew P., Dijk J.J.M. Van* Criminal Victimization in eleven Industrialised Countries. Key findings from the 1996 International Crime Victims Surve. – The Hague: Ministry of Justice, WODC, 1997.
12. *Kesteren J.N. Van, Mayhew P., Nieuwebeerta, P.* Criminal Victimization in Seventeen Industrialised Countries: Key-findings from the 2000 International Crime Victims Survey. – The Hague, Ministry of Justice, WODC, 2000.
13. *Alvazzi del Frate A., Kesteren, J.N. Van.* Criminal Victimization in Urban Europe. Key findings of the 2000 International Crime Victims Survey. – Turin: UNICRI, 2004
14. *Zvekic U.* Criminal victimisation in countries in transition // UNICRI Publication No 61, Rome, 1998.
15. Опитування ICVS в Україні здійснювалося в 1997 та 2000 рр. за участю д.с.н. Н.В.Костенко. Результати UNICRI, дещо відрізняються від раніше підготовлених в Україні звітів (Отчет по результатам Международного опроса жертв преступлений в Киеве. Подготовлено для UNICRI компанией USM. – К., 1997; Міжнародне опитування жертв злочинів: Київ, 1997, 2000. Основні результати / Міжрегіон. ін-т ООН з дослідження злочинності і правосуддя UNICRI: GALLUP: Київський між нар. ін-т соціології (КМІС): Ін-т соціології НАН України. – К., 2001 р. – 30 січня.) та публікацій (*Костенко Н.* Небезпечна повсякденність (Міжнародне опитування жертв злочинів у Києві) // Політичний портрет України. – 1998. – №9. – С. 58–73) за рахунок переважування масиву анкет.
16. *Alvazzi del Frate A., Kesteren J.N. Van.* Criminal Victimization in Urban Europe. – Turin: UNICRI, 2004.
17. *Бова А.А.* Деревя рішень як техніка видобутку даних // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – №.